

Філософія науки

Анотація. Дисципліна «Філософія науки» належить до переліку обов'язкових навчальних дисциплін аспірантури. Вона спрямована на формування загальнометодологічної культури аспіранта і забезпечує розвиток критичного рефлексивного мислення. Аналізуються філософські засади сучасного наукового знання, наукової раціональності, наукової картини світу; раціональні та неklasичні форми природничих і соціогуманітарних моделей сучасного наукового дискурсу. Особлива увага приділяється розкриттю міждисциплінарних взаємодій характерних для сучасної науки і філософії.

Кількість кредитів: 3

Викладачі: Добронравова Ірина Серафимівна, д.філос.н., професор, завідувач кафедри філософії та методології науки; Приятельчук Анатолій Олексійович, к.філос.н., професор, завідувач кафедри філософії гуманітарних наук.

Мета навчальної дисципліни: дати сучасні філософські і загальнометодологічні знання в галузі науково-дослідної роботи, навчити аспірантів практично застосовувати сучасні філософські знання у процесі виконання власного наукового дослідження при розв'язанні комплексних

Попередні вимоги:

Аспірант повинен знати: основні категорії теоретичної філософії, основні категорії і теорії предметної галузі знання, специфіку пізнавального відношення і структуру пізнавальної діяльності, .

Аспірант повинен вміти: визначати основоположні поняття галузі знання, критично осмислювати проблеми галузі знання та проблеми на межі предметних галузей, виокремлювати і характеризувати теоретичний/емпіричний та фундаментальний/прикладний виміри галузі знання.

Змістові модулі:

1. Феномен науки:

- 1.1. Багатовимірність феномену науки і багатоаспектність його вивчення філософією. Наука як система знань, дослідницька діяльність, соціальний інститут.
- 1.2. Наука та цінності техногенної цивілізації.
- 1.3. Етос науки.

2. Системи засад науки та історичні типи наукової раціональності: класичний, неklasичний та постнеklasичний.

- 2.1. Наукові картини світу як складова засад науки .
- 2.2. Ідеали і норми наукового дослідження як складова засад науки.
- 2.3. Онтологічна та епістемологічна складові системи філософських засад науки.
- 2.4. Глобальні наукові революції і зміна історичних типів наукової раціональності.

3. Сучасна глобальна наукова революція як становлення нелінійної науки та постнеklasичного типу наукової раціональності.

- 3.1. Постнеklasична наука як міждисциплінарне дослідженні складних само організованих людино вимірних систем.
- 3.2. Філософські засади сучасної нелінійної наукової картини світу: системність, цілісність, складність як способи розуміння єдності багатоманітного у світі, що само організується. Становлення складного нелінійного мислення як нового стилю мислення нелінійної науки.
- 3.3. Роль трансдисциплінарних методологій (зокрема синергетичної) та їх філософських засад для забезпечення комунікації представників різних дисциплін, залучених до розв'язання комплексних наукових та технологічних проблем.

4. Епістемологічні моделі сучасного наукового дискурсу:

- 4.1. Наука як форма знання та епістемологічний дискурс. Епістемологічні наслідки міждисциплінарної революції у науці.
- 4.2. Специфіка соціогуманітарного наукового дискурсу. Номологічна і ідеографічна епістемології в соціально-гуманітарних науках. Антисцієнтизм і критика лінійного пояснення у дискурсивному і нарратологічному підходах. Нелінійність нарративної оповіді.
- 4.3. Герменевтика і феноменологія як філософські засади становлення соціально-гуманітарних методологій.
- 4.4. Структуралізм як дослідницька програма.
- 4.5. Особливості соціологічного повороту у філософії науки: аналіз реальної практики науки, роль експериментальної діяльності в сучасній науці. Соціологічний підхід до науки як форма натуралізму у філософії науки.

5. Антропологічні інтенції сучасної філософії і науки.

- 5.1. Трансцендентальна феноменологія та феноменологічна онтологія. Конститутивний характер життєвого світу. Соціальна феноменологія.
- 5.2. Світоглядна філософія екзистенціалізму як основа некласичної онтології людини. Персоноцентризм некласичної онтології.
- 5.3. Ірраціональний зворот у некласичній філософії. Онтологія несвідомого і психоаналіз. «Злоякісна агресія» як центральна тема сучасної філософії людини.

6. Суспільствознавчі інтенції сучасної філософії і науки.

- 6.1. Політекономічні засади сучасних соціальних теорій.
- 6.2. Структуралізм як сучасна метафізика.
- 6.3. Соціальні онтології постмодернізму. Консюмеризм і маркетизм.

7. Наукове дослідження і інновації.

- 7.1. Філософський вимір інновації. Інновація як мислення і як діяльність.
- 7.2. Соціальна і когнітивна інституціалізація інновацій.
- 7.3. Особливості прояву інноваційних практик.
- 7.4. Філософські засади розгляду фундаментальних проблем інноваційної складності в контексті новітніх досягнень теорій складних систем, зокрема джерел та факторів виникнення інноваційної складності, особливостей її динамічного росту та циклічної еволюції, способів проходження криз і нестійкостей в ході еволюції.

Мова викладання: українська.

Місце у структурно-логічній схемі: ОНД.02, читається на першому році навчання.

Термін вивчення: дисципліна вивчається на 1 році навчання за освітньо-науковим рівнем «доктор філософії» в обсязі 90 годин, у тому числі 22 години аудиторних занять (14 годин – лекційні заняття, 6 годин – практичні заняття, 2 години – консультація), 68 годин самостійної роботи.